

PERU

FOLKMÄNGD: 28 milj. / huvudstad: Lima

Grundläggande ilo-konventioner som ratificerats: 29 – 87 – 98 – 100 – 105 – 111 – 138 – 182

■ I Peru är det fortfarande vanligt att föreningsfriheten förkastas och kollektiva förhandlingar förhindras. De flesta arbetsmarknadslagar går tillbaka till diktaturperioden. En demonstration mot osakliga avskedanden av tre fackföreningsledare i ett järnmalmföretag slogs ner med kraftigt våld av polisen. Telefónica sparkade sex anställda som agerat kollektivt.

LAGSTIFTNINGEN

Föreningsfrihet

Författningen garanterar föreningsfrihet och erkänner rätten för löntagare i offentlig och privat sektor att organisera sig. Fackföreningar kan bildas på grundval av sysselsättning, arbetsgivartillhörighet eller geografisk hemvist. Fackföreningar får också ansluta sig till internationella organisationer.

Vissa restriktioner

Tillfälliganställda får inte tillhöra samma fackförening som fast anställda. För att bilda en fackförening krävs minst tio medlemmar, men inom vissa yrken krävs minst 20 och i några fall så många som 50. Kravet är för högt enligt internationella normer och betyder att det inte finns några fackföreningar på små- och medelstora företag.

Det finns också vissa restriktioner för utländska arbetares medlemskap i fackföreningar och kandidatur till förtroendeuppdrag. Liknande restriktioner gäller migrantarbetare.

Kollektiva förhandlingar

Författningen ger anställda i både privat och offentlig sektor rätt att förhandla kollektivt. En fackförening måste representera minst 20 anställda för att officiellt erkännas som förhandlingspart. Lagen som reglerar anställda i statsförvaltningen begränsar kollektivavtalsförhandlingarnas omfattning.

Strejkrätt – ministern har vetorätt

Löntagare har strejkrätt men rätten begränsas av att fackföreningarna måste ha tillstånd från Arbetsmarknadsministeriet.

Lagen om produktivitet och konkurrens som Fujimori införde finns kvar

Efter Fujimoris avgång upphävdes nästan alla repressiva lagar men inte dekret 728 eller 1997 års lag som reglerar produktivitet och konkurrens. Lagen legaliserade osakliga avskedanden, exempelvis möjligheten att sparka anställda utan motivering om avgångsvederlag som fastställdes i lagen betalades. På det sättet kunde företagen utöva påtryckningar på fackföreningsmedlemmar för att få dem att acceptera avgångsvederlaget. Lagen skapade också mycket stor flexibilitet i fråga om anställningsformer. Inför hotet om att anställningskontrakt kanske inte skulle förnyas, har många anställda valt att inte organisera sig. Lagen fastställde också möjligheten till kollektiva avskedanden under olika omständigheter. Trots att det då krävs förhandstillstånd från myndigheterna har dessa ingen laglig behörighet att avgöra om ett kollektivt avskedande omfattar osakligt många fackliga ledare eller fackföreningsmedlemmar, så proceduren har också använts i antifackliga syften.

Fackföreningsrörelsen har upprepade gånger kritiserat arbetsgivarnas obstruktion som hindrar att den nya arbetsmarknadslagen antas.

Frizoner

Landet har sex frizoner: Ilo (Moquegua), Desaguadero (Puno), ZOFRATACNA (Tacna), Mataram (Arequipa), Tumbes och Paita (Piura). De regleras av särskilda föreskrifter som tillåter flexibla anställningskontrakt och användningen av tillfällig arbetskraft är utbredd. Lönerna fastställs efter tillgång och efterfrågan. Allt detta begränsar de fackliga organisationernas möjligheter att organisera och förhandla kollektivt.

RÄTTIGHETERNA I PRAKTIKEN

I Peru är det fortfarande mycket vanligt att fackliga rättigheter åsidosätts. Trots att man officiellt återgått till demokrati bygger många av regeringens och arbetsgivarnas åtgärder på antifackliga lagar och politik som ärvt från diktaturen och som inte ersattes av den tidigare regeringen under Alejandro Toledo, trots dennes löften på nationell och internationell nivå.

”Tercerización” – ökad användning av kontraktanställningar

Den nuvarande regeringen fortsätter på den vägen och lägger ut en stor del av den statliga verksamheten på underleverantörer vilket leder till att fler arbetstillfällen förloras i statliga företag och statsförvaltningen. Denna utveckling gör det svårare för löntagare att organisera sig.

Fackliga ledare diskrimineras

En rad lagar och förordningar har införts; den första – lagen om kollektiva avskedanden – kom år 2002 och syftade till att motverka förlusten av mängder av arbetstillfällen i statliga företag och kommunala styrelser under Fujimoris tid. De fackliga organisationerna meddelar emellertid att fackliga ledare och aktiva diskrimineras när det handlar om återanställning, och inte ges möjlighet att gå tillbaka till sina arbeten.

Kollektiva förhandlingar

Centralorganisationen CUT (Central Unitaria de Trabajadores) meddelar att kollektivavtalsförhandlingarna i praktiken begränsas av arbetsgivarnas inställning. De föredrar att lösa problem på individ- eller ad hoc-nivå och undviker kollektivavtal. Rädslan för avskedanden är likaså en begränsning av förhandlingsmöjligheterna.

Tillfälliga kontrakt gynnas för att undergräva fackföreningar

En del arbetsgivare anställer så många som möjligt på tillfälliga kontrakt, delvis för att begränsa antalet fackföreningsmedlemmar. Trots att lagen anger att högst 20 procent av ett företags arbetskraft får ha tidsbegränsade kontrakt, har det kommit rapporter om att inte alla arbetsgivare respekterar det.

Informell arbetskraft

61 procent av den arbetande befolkningen finns i den informella ekonomin. Det finns lagar till skydd för hushållsanställda och bärare, men de upprätthålls inte, och alla andra i den informella sektorn faller utanför lagens skydd.

■ KRÄNKNINGAR UNDER ÅR 2006

Bakgrund

Alan García påbörjade sin andra presidentperiod. De största fackliga centralorganisationerna kritiserade regeringens ovilja till social dialog med tanke på att den tänkte underteckna frihandelsavtalet utan att först höra på de olika sociala aktörernas synpunkter. Regeringen tog inga initiativ till att reformera arbetsmarknadslagen för att återställa de fackliga rättigheter som urholkats under diktaturen.

Sparkad för att ha gått på fackligt möte

Skattemyndigheten (Superintendencia Nacional de Administración Tributaria, SUNAT) vägrade ge Carlos Alberto Cuadros García, generalsekreterare för Federación de Trabajadores Aduaneros y Tributarios del Perú (anställda vid tull- och skattemyndigheten) ledigt för att delta i ett möte mellan fackliga organisationer i MERCOSUR i Chile, den 20-22 mars. Han tvingades utnyttja obetald ledighet vilket beviljades. Efter två dagars sjukledighet återvände García till arbetet den 27 mars men kunde då inte längre komma in på arbetsplatsen eftersom hans elektroniska passerkort inte fungerade. Han fick ingen officiell förklaring till varför det hände.

Sparkad för kollektiv åtgärd

I slutet av juni sparkade Telefónica del Perú (dotterbolag till det spanska multinationella företaget) sex unga arbetare som begärt att Arbetsmarknadsministeriet skulle göra en inspektion på deras arbetsplats. Inspektören stödde dem och bekräftade att de diskriminerats jämfört med andra anställda på anläggningen som utförde exakt samma uppgifter. Den 3 juli utlyste medlemmar av teknikerfacket Sindicato Unitario de Trabajadores de Telefónica-Servicios Técnicos (SUTTST) en obegränsad strejk. SUTTST hade bildats två år tidigare för att skydda arbetarna mot företagets diskriminering. Strejken var en protest mot avskedandena. De demonstrerade på gatorna för att sprida information om Telefónica del Perús övergrepp som inkluderade ständiga hot mot fackföreningsmedlemmar om att deras kontrakt inte skulle förnyas. I oktober vann de anställda sin kamp när det tillkännagavs att 42 ungdomar skulle få tillsvidareanställning.

Brutalt förtryck av facklig demonstration

Den 7 augusti sparkade järnmalsbolaget Shougang Hierro Perú S.A.A. tre arbetare som också var fackföreningsledare, utan någon motivering. Dagen därpå gick Shougangs anställda som tillhör fackföreningen SERCOLIMA (SAC) och två kooperativ (Santo Domingo Ltda. och Cooperativa del Sol Ltda. eller COOPSOL) i strejk tills vidare, för krav på att fackföreningsledarna skulle tas tillbaka. De krävde också att deras grundläggande rättigheter, inklusive rätten till kollektiva förhandlingar, skulle respekteras. Den 10 augusti blev en demonstration med över 600 anställda och des familjer förtryckt av polis. Fyra personer skadades, varav en allvarligt, två försvann och 28 greps. Shougang Hierro Perú S.A.A. är dotterbolag till den kinesiska gruppen Shougang som har huvudkontor i Beijing och är den största producenten av järn i Peru. Företaget tvingar sina anställda att förnya sina kontrakt och ändrar företagets namn var sjätte månad för att hindra dem från att utnyttja sina rättigheter och särskilt från att organisera sig och förhandla kollektivt.

Kollektiva förhandlingar förhindras och fackliga ledare trakasseras på Petro-Tech

I januari sparkade oljebolaget Petro-Tech två arbetare som tillhörde fackföreningen. Överläggningarna om kollektivavtal för 2006-2007 bröt samman när företaget inte visade intresse för att nå en lösning utan i stället vid flera tillfällen ifrågasatte de fackliga ledarnas rätt att företräda de anställda trots att Arbetsmarknadsministeriet konstaterat att organisationen uppfyllt alla lagstadgade krav.

Luz del Sur fortsätter hindra återanställning av fackföreningsledare

Efter avskedandet för tre år sedan (2 februari 2003) av Luis Martín del Río Reátegui, då generalsekreterare för elarbetarfacket SUTREL, och två domstolsbeslut om återanställning vägrar företaget Luz del Sur S.A.A., hans nuvarande arbetsgivare, att låta honom komma tillbaka på grund av att han anmält finansiella oegentligheter i företaget. Företaget betalar fortfarande hans lön men vägrar ta tillbaka honom.

Banco del Trabajo vägrar erkänna fackföreningen

Trots att arbetsdomstolen i Piura i augusti 2005 avslog Banco del Trabajos begäran om att banktjänstemannaorganisationen Sindicato Único de Trabajadores del Banco del Trabajo (SUTRABANTRA) skulle förklaras olaglig, vägrade banken fortfarande erkänna den. Banken ägs av det chilenska multinationella företaget Atlas Cumbres. Efter det att de anställda den 4 december gjort en anmälan av bankens olika kränkningar av deras rättigheter, utfärdade ledningen ett uttalande om att det inte fanns någon lagligt bildad fackförening på banken, trots att det faktiskt fanns två - SUTRABANTRA, som representerar arbetare och SUDEBANTRA (Sindicato Unitario de Empleados del Banco del Trabajo) som representerar tjänstemän.

IMI drar tillbaka erkännande av företagsfackförening

När en fackförening bildats på IMI Perú (Sindicato Único de trabajadores Mar y Tierra de IMI del Perú S.A.C.) den 18 september, sparkades fyra anställda som alla var anhöriga till fackföreningsmedlemmar som ett sätt att hota och skrämja personalen. Den 24 oktober lämnade arbetarna över en kravlista till företaget rörande sina förhållanden och krävde att deras rättigheter skulle respekteras. Företaget svarade emellertid med att man inte tänkte erkänna fackföreningen förrän den visade upp det officiella protokollet från mötet då den bildades, inklusive detaljer om tillsättningen av styrelsemedlemmar (Comisión de Defensa del Pliego), och ansökte hos arbetsmarknadsmyndigheten om att fackföreningen skulle upplösas. Trots att myndigheten avvisade ansökan mer än en gång och beslutade att förhandlingar skulle inledas, nekade företaget till att det fanns någon fackförening och vägrade delta i några möten.